

JEROEN DE RIJKE
& ANTON SLOTBOOM

ONDER DRUK

PROLOOG

Actie arrestatieteam, geheime locatie, 2005

Met een ferme zwaai landde het ijzer van de stormram op de voordeur. De stormram, een groot stuk staal van 70 kilo dat we met twee man vast moesten houden om te kunnen tillen, deed direct z'n werk. Grote stukken hout vlogen in het rond, en de voordeur van de woning, in een onopvallende jarenzestigflat in een middelgrote stad in Nederland, zwaaide meteen open. Nu hadden we geen seconde meer te verliezen. Zwaarbewapend, met bivakmutsen over onze hoofden en wapens in de aanslag, denderden mijn collega's van het Arrestatie Team (AT) en ik door naar binnen.

Een paar uur eerder hadden we verzameld en hadden we ons omgekleed, van burgerkleding naar gevechtstenuue, op de parkeerplaats van het dichtstbijzijnde politiebureau. Nog één keer hadden we uitgebreid het aanvalsplan doorgenomen.

Hoe we het pand zonder het risico om ontdekt te worden konden naderen. (Niet ongezien, want het gebouw stond midden in een woonwijk.)

Hoe we snel binnen zouden komen. (Met een grote klap van de stormram, die zou de houten deuren openkrijgen. Explosieven waren het alternatief, maar dat was voor dit type deur niet nodig.)

Wat voor de verdachten routes om te kunnen vluchten waren. (Van het balkon zou iemand naar het balkon van de burelen kunnen springen, of naar beneden.)

Wat we aan zouden treffen als we eenmaal naar binnen waren gederend. (Vermoedelijk veel drugs, wapens en geld.)

Waar we extra voor op onze hoede moesten zijn. (Een van de ver-

dachten kon zich misschien verzetten en gewelddadig worden. Hij had niks te verliezen en wist dat er een lange gevangenisstraf boven zijn hoofd hing. Dat bewees de informatie uit het rechercheonderzoek dat was gedaan.)

We bespraken wat we wisten over de identiteit van deze personen, over hun achtergronden en wat voor gevaarlijk gedrag ze mogelijk zouden gaan vertonen. Zouden ze schieten? Proberen te vluchten? Zouden ze zich gaan verzetten tegen hun aanhouding? We stonden hier niet voor het eerst. Twee weken lang was door ons in het grootste geheim in kaart gebracht wat er in dit gebouw gebeurde. Welke omwonenden waren een mogelijk contact van de verdachten? Wie hield er welke gewoonten op na, ging vroeg of laat naar bed? Op welke tijden was er bezoek, en gingen er mensen naar buiten? En wie waren die mensen dan? Geen detail was aan ons voorbijgegaan. En nu stormden we, zonder aankondiging, met een eliteteam van de politie in vol gevechtstenuw het pand binnen.

‘Politie!’ schreeuwde een collega op weg naar boven. ‘Politie!’ In het criminele milieu vinden veel ripdeals plaats, waarbij criminelen drugspartijen van andere criminelen proberen te stelen. Deze verdachten moesten zo snel mogelijk weten dat het de politie was die op het punt stond binnen te vallen, en niet iemand anders.

Met mijn zaklamp in de hand en mijn doorgeladen dienstwapen in de aanslag stapte ik de woning binnen. Twee agenten, collega’s van me die ik met mijn leven vertrouwde, gingen voor. ‘Handen omhoog! Politie!’ Dat deden ze niet voor niks. Verdachten konden zich, als wij dat hadden geroepen, nooit voor de rechter beroepen op het feit dat zij zich genooddaakt hadden gevoeld om geweld te gebruiken, omdat ze niet hadden geweten dat het een eenheid van de politie was die de woning was binnengedrongen. ‘Politie!’ riep mijn collega weer.

De adrenaline stroomde inmiddels door mijn aderen. Onder druk kunnen mensen rare dingen doen. Sommige criminelen zijn dag en nacht onder invloed van drank en drugs. Ze hebben simpelweg niets te verliezen als we ze komen arresteren. En dan is er ook nog een categorie criminelen die te veel actiefilms heeft gekeken, of games vol geweld heeft gespeeld. Die criminelen denken dat ze het gevecht kun-

nen aangaan en van een arrestatieteam kunnen winnen. Dat is kansloos, uiteindelijk trek je toch aan het kortste eind. Niet iedere crimineel liet zich makkelijk overmeesteren, dat wist ik uit ervaring. Door de jaren heen had ik al van alles meegemaakt. Van criminelen die van schrik flauwvielen of het letterlijk in hun broek deden tot criminelen die direct hun pistool probeerden te grijpen om te kunnen vluchten of zelfs om hun partner te gijzelen. 'Ik vermoord je vrouw en kinderen,' zei een crimineel die verdacht werd van meerdere liquidaties zelfs eens tegen me.

Drie van de aanwezige mannen in de woning lieten zich gelukkig meteen aanhouden. Nu alleen de gevaarlijkste verdachte nog. Ik stormde door naar de woonkamer, met mijn vaste teampartner in m'n kielzog, precies zoals we dat vooraf hadden uitgedacht en voorbereid. De collega's die voorop gingen waren daar al met de hoofdverdachte in de weer. Een grote man, met een grote witte veeg onder zijn neus, vermoedelijk door cocaïnegebruik, begon zich met de tweede heftiger te verzetten. Aan elke arm van deze schreeuwende crimineel, die zich heftig verzette, hing al een AT'er toen ik de ruimte binnenkwam.

'Ik maak jullie hartstikke dood! Ik vermoord jullie! Ik trek jullie kop eraf! Ik weet wie jullie zijn! Ik schiet jullie hartstikke dood!' Deze verdachte was beresterk en stond hélemaal strak. Dat zag ik meteen. Terwijl de andere mannen al waren geboeid, geblinddoekt en gefouilleerd, en vervolgens op de grond gelegd volgens de standaardprocedure, gaf deze man duidelijk niet zo makkelijk op. Hij bleef zich verzetten en maar schoppen en slaan. Woest schreeuwend probeerde hij te raken wat hij raken kon. 'Hou je rustig!' schreeuwde een van mijn collega's. 'Stop en werk mee!' Gelukkig lukte het ons snel om de man naar de grond te brengen. Met een judo-voetveeg werd hij gecontroleerd naar de grond gebracht en zijn polsen werden op zijn rug naar elkaar gebracht, zodat hij kon worden geboeid. Plotseling begon hij te grommen, en dat niet alleen: terwijl hij op de grond lag ontstond er een soort oerkracht in de man, die nog een laatste poging deed om zijn handboeien los te krijgen, en die inmiddels gedwongen op z'n zij lag, aan zijn handboeien vastgehouden door een van mijn collega's. Ik geloofde mijn ogen niet. Ging hij nu nog heftiger in verzet? Maar

opeens stopte hij met grommen. Zijn spieren leken te verstrakken. Dat bleef niet onopgemerkt. Ik keek een collega aan. Die keek vragend terug. Wat gebeurde er nu? Plotseling begon de crimineel ook nog eens te braken. ‘Dit is niet goed, nu losmaken, nu losmaken!’ riep ik naar mijn collega’s. ‘Check zijn hartslag!’

AT’ers zijn in alles getraind, ook voor dit soort situaties. Voor alles was een protocol, zelfs voor noodsituaties die ook wij maar zelden meemaakten. Het doel van het AT is dat zelfs de grootste, gevaarlijke crimineel met zo min mogelijk geweld en op een veilige manier wordt aangehouden. Er moest nu heel snel worden gehandeld.

We maakten de handboeien van de verdachte meteen weer los en draaiden hem van z’n zij. Nu lag hij op z’n rug. De collega voelde opnieuw. ‘Geen hartslag! We moeten reanimeren, nu!’

Het leven van de verdachte die ons net nog dood wenste moest nu gered worden. Daar twijfelde niemand van het team aan. Een collega veegde daarom het braaksel weg en ik begon hardop te tellen en op z’n borst te drukken. Een collega begon te beademen. Weer een ander belde de noodlijn met de meldkamer voor medische hulp. Hier hadden we op getraind. De drang om hem te redden maakte zich van ons meester. Maar de situatie veranderde niet, terwijl ondertussen het ambulancepersoneel arriveerde. We kregen hem niet meer bij bewustzijn.

De man die ons net nog dood had gewenst – ‘Ik weet wie jullie zijn! Ik schiet jullie hartstikke dood!’ – stierf in onze armen. Een raar contrast. We zouden het allemaal nooit meer vergeten. De man stierf aan hartfalen. Hij had een onmogelijke mix van allerlei soorten drugs in zijn bloed gehad.

1

Het klappen van de zweep

Het verhaal van mijn loopbaan begint niet met applaus. Het begint met een miskleun. Daar zat ik dan, begin 1996, een jonge, ambitieuze agent nog, in een kantoor op het politiebureau in Rotterdam, aan tafel met een selectiecomité van vier politiemensen tegenover me. Vier verschillende types keken me nieuwsgierig aan. Een norse politiemans, een charmante agent, een man die er vooral het zwijgen toe deed en, aan het einde van de rij, iemand die me nog het meest deed denken aan een personeelschef.

‘Zo, Jeroen, goed dat je er bent.’ Met die woorden had een van de vier het gesprek net geopend.

Ik had vol zelfvertrouwen geknikt. ‘Zeker. Dank voor de uitnodiging.’

Ik keek om me heen. Aan een van de wanden in deze spreekkamer zag ik het embleem van het arrestatieteam hangen, met daarop een vliegende draak, het symbool voor veiligheid – die draak elimineert het kwaad uit de maatschappij, is de gedachte. Ook hing er een poster met een foto van een politieactie, die vanuit een helikopter was genomen. Door de ruit van de deur zag ik de briefingsruimte. Letterlijk één deur nog was ik dus verwijderd van mijn doel: ik wilde deel uit gaan maken van het AT, een van de elite-eenheden van de Nederlandse politie. Ik, een ervaren hoofdagent van bijna dertig, fysiek en mentaal niet stuk te krijgen, blaakte die dag van het zelfvertrouwen. Ik had na mijn opleiding volop meters gemaakt in Zaanstad en werkte nu in Rotterdam. Ik was klaar voor nieuwe uitdagingen. Ik kende het klappen van de zweep,

vond ik, en ik was klaar voor het grote, meest specialistische werk.

‘Een arrestatieteam is een gespecialiseerd politieteam dat wordt ingezet bij levensbedreigende situaties of situaties die levensbedreigend kunnen worden.’ Zo omschrijft de politie de taak van het arrestatieteam. Die woorden kende ik bijna uit mijn hoofd.

De werving geschiedde op vrijwillige basis. Je moest fysiek en mentaal fit zijn, en minstens vier jaar ervaring in het korps hebben. Maar mogen solliciteren gaf nog geen enkele garantie. De vacatures voor het arrestatieteam werden een of twee keer per jaar opengesteld. Vaak ging het maar om een of twee beschikbare plekken per sollicitatieronde. Je moest als sollicitant door allerlei tests zien te komen om überhaupt aan de opleiding te mogen beginnen. De eisen waren zwaar, het selectietraject met de opleiding in het vooruitzicht een spreekwoordelijke hel. Dat was er al ingewreven door collega’s die van mijn ambitie hadden gehoord. ‘Hoe sterk of fit je ook bent, in de opleiding word je fysiek gebroken,’ liet een collega me een jaar eerder al fijntjes weten. ‘Op het moment dat je lichaam niet meer kan, je spieren verzuurd zijn, je de inhoud van je maag al drie keer in het donker hebt achtergelaten, komt het op je mentale krachten aan.’ Gek genoeg motiveerde dat me alleen nog maar meer. Ik had ook geen reden om te twijfelen. Ik was fit, scherp, uitgerust. De fysieke testen zouden geen probleem zijn, dat wist ik zeker. En zo’n gesprekje als dit, in deze kantoorruimte vol tlicht? Mijn kwaliteiten spraken voor zich, vond ik. Die stonden ook duidelijk omschreven in mijn cv. Dat hoefde ik echt niet nog eens uit de doeken te doen, toch? Ik sloeg enige voorbereiding in de aanloop naar dit gespreksmoment eigenwijs over.

‘Vertel eens,’ zei de AT-chef, die namens de commissie het woord voerde. Hij keek me met een open gezicht aan, maar ergens leek zijn blik tegelijkertijd iets te betekenen wat ik niet meteen doorhad. ‘Waarom wil je graag bij ons komen werken, Jeroen?’

Dit zag ik niet aankomen, en ik klapte dicht. Ik wist het antwoord niet. Een korte stilte volgde. Ik voelde de blik van de AT-chef op me rusten en dacht bij mezelf: dat zie je toch ook wel, waarom ik dit graag wil? Je haalt een van de beste mensen erbij! Ik zei uiteindelijk dus maar wat ik dacht.

Dat ik een van de fitste agenten was in mijn eenheid van het politiekorps.

Dat het logisch was dat ik uitverkoren zou worden.

Dat was veel te kort door de bocht, besepte ik later. De tijd vloog voorbij en nadat ik nog een aantal vragen had beantwoord, was het gesprek al afgelopen. Teverden schudde ik de handen van de vier toehoorders en stiefelde ik de kamer uit.

‘Hoe ging het?’ vroeg mijn vriendin toen ik ’s avonds thuiskwam. ‘Had je een goed gesprek?’

‘Ja,’ antwoordde ik, terwijl ik voor ons beiden een glas wijn inschonk. ‘Dit kan niet fout gaan. Ik denk dat ik door de eerste selectieronde heen ben gerold.’

Zelfverzekerd nam ik enige tijd later de telefoon op. Aan de andere kant van de lijn klonk de stem van een van de vier leden van de selectiecommissie. Het was de personeelschef. ‘Ha Jeroen,’ hoorde ik. ‘Heb je even? Ik bel je naar aanleiding van je sollicitatie bij het АТ.’

Ik spitste mijn oren. Onbewust voelde ik aan dat dit niet het moment was om over koetjes en kalfjes te beginnen.

Aan de andere kant van de lijn kwam men direct ter zake. ‘Jeroen, het gaat niet door.’

Afgewezen.

Ik herhaalde de woorden later vaak, in mijn hoofd.

Afgewezen.

De woorden echoden door mijn gedachten. Vanwege ‘motivatiegronden’ werd ik de deur gewezen. Hoe kon dat? Ik zou er lang over piekeren. Nu ik het niet gehaald had, besepte ik juist nog nadrukkelijker hoe graag ik dit had gewild. Ik baalde enorm. Al die maanden trainen – het was in mijn ogen voor niks geweest.

Zo’n gesprek viel in de categorie ‘*easy does it*’, dacht ik vooraf. En dan val je opeens op zulke gronden af? Was ik dan niet goed in mijn vak? Ik, als ervaren politieman, had al bergen werk verzet. Ik was geen groentje meer. Ik stond onder allerlei omstandigheden mijn mannetje. Ook fysiek. Fit, goede uitstraling, stressbestendig. Dat moest toch zijn opgevallen? Maar het bleek niet genoeg.

Afgewezen.

Ik vertel je dit omdat ik denk dat er een les uit valt te leren. Die les was, concludeerde ik al snel na de afwijzing: wees voorbereid. Echt! Was ik dat maar op alle vlakken geweest. Je moet alles voorbereiden. Tot in details, zeker in dit soort situaties. Ook de zaken die je al denkt onder de knie te hebben. Jaren later – ik verklap vast niks als ik zeg dat ik toen inmiddels wél deel uitmaakte van het AT – werd echt alles voorbereid. Tot in het kleinste detail. Maar dat had ik niet gedaan. Ik wist nu dat ik me beter had moeten presenteren, en vooral: ik wist dat ik het hele gesprek vooraf in mijn hoofd had moeten doorlopen. Nu had ik me laten verrassen.

In spijt hebben geloof ik niet. Maar nu, jaren later, kan ik mezelf nog steeds voor m'n kop slaan. Want ik moest na de afwijzing een jaar door op straat voordat er een nieuwe kans zou volgen, en ik wist: zodra je als agent had gesolliciteerd naar een functie elders, en het was vergeefs, dan merkte je dat op de werkvloer.

Verder met het politiewerk in een spannende stad als Rotterdam, hoor ik je denken. Dat kon toch geen probleem zijn? Dat was het ook niet. Niet voor mij. Maar er waren anderen in de organisatie die zodra ze hoorden dat ik was afgewezen leken te denken: wat heb je aan een agent met de mentaliteit van een AT'er? Een AT'er wil alleen maar hard rijden, stoer kijken, deuren intrappen en hard schreeuwen. Wilde je daar dan liever bij horen, Jeroen?

Voor mijn gevoel was er dus iets onherroepelijk anders geworden. Er werd niet meer in me geïnvesteerd. Het bleef stil. En doordat er een jaar aanbrak waarin ik opeens nog maar weinig kansen zag om me door te ontwikkelen, kansen die ik voor die tijd als jonge agent juist wél volop had gekregen, werd ik eigenlijk zelfs tegengewerkt. Je mag best weten dat ik daar bij vlagen behoorlijk chagrijnig van werd. Niet als ik als agent op straat bezig was. Wel als ik soms thuis op de bank zat. 'Ik krijg dat gevoel maar niet van me afgeschud,' zei ik tegen mijn vriendin, met wie ik sinds een paar jaar samenwoonde. Narrig ging ik die avond slapen.

De buitenwereld heeft het niet in de gaten, maar binnen het Nederlandse politiekorps bleken allemaal aparte koninkrijkjes te bestaan. Daar kreeg ik nu hardhandig mee te maken.